

Список використаних джерел:

1. Віднянський С.В. Удовенко Геннадій Йосипович. Енциклопедія історії України. Київ : Видавництво Наукова думка, 2013. Т. 10. С. 209-210.
2. Горбатенко В.П. Удовенко Геннадій Йосипович. Юридична енциклопедія. Київ : Видавництво «Українська енциклопедія імені М.П. Бажана», 2004. Т. 6. С. 175-176.
3. Надоленко Геннадій. Кредо дипломата. *ZN,UA*. 21 червня, 2021. URL: <https://zn.ua/ukr/international/kredo-diplomata.html> (дата звернення 11.11.2022).
4. Про державну підготовку спеціалістів для роботи у сфері міжнародних відносин при Міністерстві закордонних справ України: Указ Президента України № 397/95 від 30 травня 1995 року.
5. Постійне представництво України при ООН. Юридична енциклопедія. Київ : Видавництво «Українська енциклопедія імені М.П. Бажана», 2002. Т. 4. С. 693; Організація Об'єднаних Націй. Опубліковано 11 вересня 2022 р. Офіційний сайт. URL: Міністерство закордонних справ. <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/organizaciya-obyednanih-nacij> (дата звернення 13.11.2022).
6. Постійне представництво України при ООН у Нью-Йорку. Офіційний сайт. URL: <http://ukraineun.org/ukraine-and-un/activities-in-un/> (дата звернення 13.11.2022).
7. Про Дипломатичну академію. Офіційний сайт. URL: <http://da.mfa.gov.ua/> (дата звернення 13.11.2022).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-279-4-36>

Коваль Г. П.

*вчитель історії та географії,
Новосафронівська гімназія Новоодеської міської ради
Миколаївської області*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ З ДІЯЛЬНОСТІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДУМИ ТА УПРАВИ ВЕСНОЮ 1894 РОКУ

Соціально-економічний розвиток Миколаєва в 1894 році складався з самих різних процесів, подій, явищ. Одним із самих головних напрямків розвитку міста була діяльність Миколаївських міської думи та управи. Розглянемо деякі питання з їх діяльності весною 1894 року. Між миколаївською думою та херсонським земством вже давно існували

натягнуті стосунки. Спочатку розбіжності виникли були через горезвісну Варварівську пристань. В даний час розбіжності між миколаївською думою та херсонським земством на початку березня 1894 року виникли були через представництво. Як це було не дивно, але Миколаїв, за розмірами своєї торгівлі та платежами земських зборів, який займав друге місце в Херсонській губернії, не мав жодного свого представника ні в губернських, ні в повітових земських зборах. Мало цього. У розкладних комісіях інтереси Миколаєва зовсім не були представлені, і, звичайно, таке становище не могло бути нормальним. Наведемо для прикладу додаткові збори, що стягувалися земством. В 1889 році Миколаїв сплачував цих зборів близько 7 тисяч рублів, в 1894 році цифра ця зросла до 23 тисяч рублів. Якщо навіть було припустити, що додаткові збори розкладалися правильно, тобто пропорційно на всі міста губернії, то платники (в даному випадку місто) зовсім не знало, чому ці збори так прогресували і чи складало це прогресування загальне явище в губернії. Олександрія, Ананьєв, навіть заштатний Вознесенськ – усі вони брали участь у земській діяльності, усі мали своїх представників у земстві. А Миколаїв, перше після Одеси місто губернії, залишалося осторонь цієї діяльності і було лише покірним платником земських зборів. Миколаїв був неспроможний не нарікати і не домагатися права брати участь у розкладах земських зборів, що на його частку припадало чимало. Зважаючи на таке ненормальне становище, гласний думи Ессен подав був міському голові заяву, в якій пропонував думі порушити клопотання про надання їй права обирати свого представника до губернської розкладальної комісії, зі стягнення земських податків з нерухомого майна, у тому числі фабрик і заводів. Разом з тим Ессен запропонував клопотати, щоб Миколаїв, за прикладом Одеси, отримав право обирати 2 гласних у повітову та одного до губернської комісії з розкладання додаткових зборів. Міська дума, звичайно, дуже співчутливо поставилася була до справедливої та практично корисної пропозиції Ессена і ухвалила порушити клопотання у вказаному сенсі. В місті здавалося, що клопотання не повинно було обмежуватись тими вузькими рамками, в які воно було укладено. Місто мало домагатися або повного права участі у земській діяльності, або клопотати про виділення його в самостійну земську одиницю. Якщо друге клопотання не могло бути реалізованим, то перше мало багато шансів на успіх. Миколаїв у адміністративному відношенні становив окрему одиницю військового губернаторства. Військові губернаторства та градоначальства прирівнювалися законом до губернських міст. Чому ж у земській діяльності Миколаїв мав стояти нижче повітових і навіть заштатних міст? [1].

Також бували і суперечка з містом у його жителів. Купець Вуліх придбав взимку 1894 року від міста ділянку землі на території, що називалася Шлахбаум. За умовою, укладеною з містом, Вуліх був зобов'язаний на придбаній ділянці землі спорудити в певний термін будівлі для висипання зерна. Заплативши за ділянку гроші, Вуліх пропустив був термін, призначений для будівництва, чому і звернувся до думи з проханням про продовження цього терміну. Вуліху було відмовлено. Іншому купцю – Шлемовичу, який придбав від міста ділянку землі одночасно з Вуліхом, дума термін цей для будівництва продовжила на 2 роки. Це була явна несправедливість. Вуліх знову входив у думу з проханням, у якому просив поставити їх у однакові умови з Шлемовичем. Тут виникла була низка курйозів. Член управи Кузьмін починав проповідувати гласним теорію, неприємну толстовській, відповіддю злом на зло. Так як Вуліх по відношенню до міста, як орендаря його казарм, виявився незговірливим і непоступливим, то Кузьмін рекомендував прохання його відхилити. Зізнатися, особливих провин за Вуліхом не було видно. Якщо Кузьмін побачив їх у тому, що контракт, укладений на казарми Вуліха, був збитковий для міста, то звинувачення це повинно було впасти на тих міських представників, які цей контракт укладали. Так здавалося. Клопотання Вуліха було піддано закритому балотуванню. На балотувальних ящиках фігурували три записки: відстрочений до червня 1895 р. (як Шлемовичу), «землю відібрати та повернути отримані за неї гроші» та «землю відібрати і грошей не повертати». Результат у всіх ящиках негативний. Тоді було запропоновано нову редакцію питання: «відстрочити до жовтня 1894 р.». Балотування знову дало негативну відповідь. Читачів автор статті запитував: «Покірініше прошу розгадати загадку. Яку відповідь дала дума і якого погляду вона трималася у цьому питанні?» [2].

Власники цирюльних та перукарських закладів в березні 1894 року звернулися були до думи з клопотанням про дозвіл їм тримати свої заклади відкритими в неділю та свята протягом цілого дня. Прохачі у підкріплення свого клопотання виставили такі мотиви, що гласні, читаючи їх, лише сміялися. Чути були голоси: «Хай господарі відпустять своїх робітників і тоді вони можуть працювати хоч усю ніч». Здавалося б, що більше й розмовляти не було чого. Але ось знайшовся якийсь добрий чоловік, зробив збір із цирюльників і перукарів по рублю «з носа» і обіцяв домогтися у думи згоди на продовження робочого дня у свята. Тепер, за чутками, до прохання господарів цирюльних та перукарень мали приєднатися й їхні підмайстри. Незважаючи на це, клопотання мало б вдруге зазнати fiasco. Обмежуючи робочий час у свята, міська

дума своєю обов'язковою постановою мала на увазі, головним чином, інтереси малолітніх робітників. Шлях ремісничого учнівства і так був усяяний шипами. Якщо у свято ученй отримувал тепер можливість відпочити кілька годин, то не було жодної підстави жертвувати цим дорогим для нього часом для будь-яких ефемерних цілей. Саме ефемерних. Господарі найбільших і найкращих у місті цирульних і перукарень були дуже задоволені існуючою обов'язковою постановою, що давала їм можливість знати, що таке свято. Жоден з них не підписався на прохання до думи; вони й тепер були не солідарні зі своїми товаришами, які входили у думу з новим клопотанням. Ці розсудливі ремісники в один голос казали, що обмеження часу відкриття їхніх закладів у свята анітрохи не позначилося було на їхньому бюджеті. Їхній заробіток анітрохи не зменшився. Які вагомні мотиви до скасування існуючої обов'язкової постанови могли подати добровільні захисники короткозорих перукарів і цирульників, було не зрозуміло. Цікаво, що загальна реміснича управа, яка в межах можливості (мінімальних, відмежованих їй законом) намагалася захистити інтереси ремісників – учнів, зовсім не співчувала клопотанням цирульників [3].

Миколаївська міська дума в 1892 році була порушила клопотання про встановлення в Миколаєві лікарняного збору. Клопотання це, під час перебування міністра фінансів дійсного таємного радника Вишнеградського, було відхилено. Але дума звернулася була з ним вдруге і на початку травня 1894 року, за отриманими приватним шляхом звітками, Миколаєву було дозволено стягнення лікарняного збору і при цьому у розмірі 1 рубль, а не 60 копійок, як в Одесі. Не було чого говорити про те, що встановлення лікарняного збору було для міста надзвичайно важливим. Міські витрати прогресували, чого не можна було сказати про прибутки. Утримання лікарні обходилося місту 60 тисяч рублів на рік; за лікування-ж в ній (при місячній платі в 10 руб. 50 коп.) надходить не більше 8 – 10 тисяч рублів. За приблизним розрахунком, зробленим міською управою, лікарняний збір давав близько 40 тисяч рублів на рік. Дозвіл лікарняного збору дуже багато сприяв би міський голова В.А. Даценко, який особисто клопотав у Петербурзі і зумів підкріпити міське клопотання вагомими цифровими даними. Навіть сама думка про встановлення в Миколаєві лікарняного збору належить тому ж Даценко, який вказав на нього, як на одне з небагатьох джерел, з якого місто могло б отримувати на свою користь нові доходи.

На початку 1893 року в Миколаєві відбувалися вибори посадових осіб із громадського управління. Перші вибори, за скаргою одного з гласних, особливою у міських справах присутністю були скасовані і замість них призначені інші. Два члени присутності заступник міського

голови (нині міський голова) В.А. Даценко і член управи (нині гласний) К.А. Ессен залишилися були при особливій думці і перенесли були справу в думу. Остання ухвалила була рішення присутності оскаржити до сенату. Наразі сенат, розглянувши скарги, вибори визнав законними, а рішення особливої у міських справах присутності неправильне. Оскільки склад членів управи по першим і другим виборам неоднаковий, то думі доводилося провести обрання одного члена управи замість пана Кузьміна, який потрапив кандидатом на других виборах і заступив місце пана Ессена. Виникало питання! За циркулюючими тоді чутками, на посаду члена управи мали балотуватимуться кілька осіб [4]. В середині травня 1894 року також гостро в Миколаєві стояло питання про машиніста для потреб міського господарства. В Миколаєві говорили, якщо вам були потрібні хороші машиністи, зверніться за рекомендацією до фінансового відділення миколаївської міської управи. В Миколаєві була міська криниця, з якої вода видобувалася за допомогою парової машини. На посаду машиніста призначено було покрівельника, який дійсно вдало лагодив дахи будівлі міської управи і красиву там стелив підлогу. Йому запропонували, він побажав – і одразу утворився машиніст. Отримувати по 50 руб. на місяць платні за несення обов'язків, до яких і не підготовлявся, кому не було б цікаво? Але тут вийшло маленьке непорозуміння. Одного сумного для машиніста день паровий котел (завдяки його невмінню керувати машиною) отримав ушкодження, через що міський колодязь довелося закрити – «для очищення», як свідчило оголошення фінансового відділення управи. Але справжня причина закриття колодязя дійшла військового губернатора, який призначив комісію для проєктування замінювання «покрівельного машиніста». Губернський інженер механік В.В. Рюмін дав такий відгук про те, що він, мовляв, «здатний керувати машиною, коли вона перебуває в ходу». Інакше кажучи, машиніст міського колодязя годився. Довелося з ним попрощатися. Після того фінансове відділення управи запрошувало осіб, які бажали зайняти місце з керування машиною до міського колодязя, пророкуючи при цьому, що «за приватними рекомендаціями та атестатами прийому наслідувати не може». Як так? Адже потрібне «тільки» добре бажання, і тоді сміливо можна брати на себе обов'язки і машиніста, і акушера, і члена управи, і всі інші! [4].

Таким чином, ми бачимо, наскільки цікавими та різноманітними були справи Миколаївської міської думи весною 1894 року.

Список використаних джерел:

1. Одесские Новости – 1894. – № 2895, суббота, 12 (24) марта.
2. Там само. – № 2898, вторник, 15 (27) марта.

3. Там само. – № 2930, суббота, 16 (28) апреля.
4. Там само. – № 2954, пятница, 13 (25) мая.
5. Там само. – № 2959, четверг, 19 (31) мая.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-279-4-37>

Кондратова А. М.

*кандидат юридичних наук,
завідувач відділу з питань економічного розвитку та фінансової
політики, Дослідницька служба Верховної Ради України*

Сабо Ж. Б.

*викладач юридичних дисциплін,
Відокремлений структурний підрозділ
«Мукачівський фаховий коледж Національного університету
біоресурсів і природокористування України»*

СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ: ІСТОРИЧНИЙ РОЗРІЗ

Культура – ключовий фактор соціалізації, який регулює різні сфери взаємодії людей – від повсякденного спілкування до функціонування глобальної економіки.

На формування української культури вплинули історично-географічні чинники, а саме: територія, раса, економічні умови, міграція. Історія українського народу та його культури починається ще з правічних часів, коли він, на своїй землі, творив глибокі народні традиції, високі взірці культури, опановував державні форми свого життя.

Період розвитку української культури охоплює часовий відрізок від її витоків і до прийняття християнства, тобто – це культура східнослов'янських племен дохристиянської доби. Їх називали літописними племенами або племінними князівствами. Центрами були міста: у полян – Київ, в ільменських слов'ян – Новгород, у кривичів – Смоленськ та Полоцьк, у сіверян – Чернігів.

Східнослов'янських поселень існувало багато, хоч за розмірами вони були невеликими. Села будувалися за два-чотири кілометри одне від одного і налічували від чотирьох до сімдесяти дерев'яних жител. Кожна нова група поселень виростала на відстані до сто кілометрів. У центрі зводилися города, тобто укріплені фортеці, що служили для захисту, проведення племінних сходів і культових обрядів. Східнослов'янські